

Насилието в училищата е проблем, който вълнува както всяко дете, по – голямата част от родителите на днешните ученици, независимо дали децата им са потенциални жертви или не, така и цялото ни общество, защото насилието е доста сериозен проблем сред подрастващите. От създадената обстановка в училище до много голяма степен зависи детето в каква посока ще продължи след това. В тази курсова работа ще се опитам да изложа основните причини довели до насилието, както и някои от възможните последици, до които може да доведе – психически, социална нагласа, физически последици.

Аз съм човекът, когото торможеше като малък
Аз съм човекът, който ти изглеждаше жалък
Аз съм човекът, който те отвращаваше
Аз съм човекът, на когото се подиграваше
Аз съм човекът, който седеше самотен
Аз съм човекът, който върви към дома неохотно
Аз съм човекът, когото плашеше до смърт всеки ден
Аз съм човекът, който стоеше безмълвен, смутен
Аз съм човекът, който носи болка в очите си
Аз съм човекът, който винаги крие сълзите си
Аз съм човекът, който живя в страх и насилие толкова време
Аз съм човекът, разрушен от това бреме
Аз съм човекът, който се давеше в презрение
Аз съм човекът, който проклинаше своето рождение
Аз съм човекът, когото мачкаше за забавление
Аз съм човекът - от твоето поколение
Аз съм човекът, чието име не знаеш
Аз съм човекът, за когото нехаеш.
Ти мислиш, че е готино да си свиреп,
Но и аз съм Човек - като теб.

Стихотворението, което днес се използва от една от най – големите кампании за защита на правата на децата – Уницеф, с цел да пресъздаде чувството на дете, жертва на насилие. Написано от 14 годишната Лора Граймс от Бристъл, Великобритания, стихотворението представлява изповедта на едно от многото деца, жертви на насилие в училище. В следствие на наложения му тормоз детето поставя край на живота си, като в предсмъртното си писмо оставя стихотворението, което моли да бъде прочетено на погребението ѝ. Това стихотворение, както и историята на Лора оказват своето влияние върху голям кръг от хора.

Още в средата на 20-ти век правото на образование е провъзгласено за едно от фундаменталните човешки права. Вприетата от ООН Всеобща декларация за правата на човека се прокламира, че “всяка личност има право на образование”.

Чл.26, Всеобща декларация за правата на човека(1948г)

Децата са както нашето бъдеще, така и настоящето ни. Те заслужават да растат в една спокойна и подкрепяща ги общност, в която да се чувстват защитени. Те заслужават да получат шанс в живота за успех и по нататъшно развитие. А образователната система им предоставя именно тази възможност. Но вместо това в училище децата стават жертви на насилие от своите връстници – психическо или физическо. Всяка една проява на насилие, от “невинната” подигравка до агресивната физическа разправа, оставя траен отпечатък върху детската психика, както на жертвата и извършителя, така и на децата, които са свидетели.

Традиционно свързваме агресивното поведение с физическа саморазправа (бой, удряне, ритане, бутане, скубане, щипане и т.н.) между двама души или чупене на вещи и предмети. Също така приемаме, че агресивното поведение е личен избор на агресора, че той би могъл да се държи и по друг начин, но съвсем съзнателно решава да е “лош”. И в двата случая съществуващата представа е много непълна и ограничена, особено когато става дума за деца.

Едно по – общо и по – точно определение би могло да бъде: агресивно поведение е всяко поведение, чрез което някой нанасява друго живо същество, друг човек или себе си, или което е насочено към повреждане или унищожаване на вещи и предмети.

Важно е да се отбележи, че не всяко агресивно поведение е вредно и неприемливо. Така наречената спортна злоба или хъс да спечелиш някакво състезание е пример за това. Опълчването до определена степен на авторитета на възрастните е закономерна част от процеса на порастване и изграждане на собствената личност и т.н.

Агресивното поведение се превръща в проблем тогава, когато резултатите от него водят до истинско навреждане на другите, причиняване на болка и страдание, повреждане на ценни вещи.

Агресивното поведение много често не се дължи на осъзнат личен избор. То може да бъде следствие от различни видове причини:

- Биологични причини. Приема се, че при някои хора генетично е заложено да са по – агресивни от други, така както се унаследява цвят на очите или косата. Към биологичните причини спада и добре познатата разлика между жените и мъжете, дължаща се до известна степен и на по – високите равнища тестостерон при мъжете.
- Неспособност за овладяване на собствените агресивни импулси. Всеки човек в определени моменти има желание да действа агресивно. При децата това е още повече по – ясно видимо, тъй като те са във възраст, в която се учат да се владеят и като цяло имат по – слаб контрол върху импулсите и поведението си
- Реакция на негативни или травмиращи събития в живота. Това е една от най-често срещаните причини и от най-трудните за преодоляване. Когато едно дете бъде обект или стане свидетел на крайно негативна ситуация, която е безпомощно да промени или разреши, много вероятно е неговата реакция да бъде агресивно поведение. Класически пример

за такава ситуация е дете да стане обект на насилие или свидетел на извършено насилие върху негов близък.

- Неспособност за справяне с изискванията на другите. Децата се стремят да отговорят на очакванията и изискванията на значимите за тях хора. Понякога тези очаквания и изисквания не са съобразени с детските възможности, интереси и потребности и вместо да бъдат стимул за развитие, те се превръщат в нещо тежко, досадно, повод за недоволство, подигравки и обвинения. Логично е детето да се опита да се защити и да реагира по някакъв начин и доста често това е един или друг вид агресивно поведение.
- Заучен модел на поведение. Децата постоянно се учат от обкръжението си – възрастни, кино, поп-фолк и дори политически звезди, връстници, игри, разказвани истории, книги и списания, филми, телевизия, интернет и т.н. Когато някакви модели на поведение им бъдат показвани често и при това са представени като нещо, което е редно и при това е ефективно, съвсем естествено е те също да ги пробват и да ги запазят като стабилен елемент в поведението си.

Във всички тези случаи можем да се сблъскаме с поведение, което е агресивно, но детето дори няма да знае защо всъщност се държи така.

Но каквато и да е причината за детското насилие в училищата, то оставя трайни последици върху психиката както на жертвата и на насилника, така и на страничните наблюдатели. Насилието е сериозно нарушение на правата на детето, което може да има сериозни и дълготрайни последствия за детската психика, умствено и физическо развитие.

Много често децата жертви на тормоз не искат да споделят какво им се случва. Това може да се дължи на притеснение и срам, както и на нежелание да се показват безпомощни и неспособни сами да се справят. Освен това може да изпитва страх от отмъщението на мъчителя, а мъчителите обикновено са много изобретателни, когато насаждат у жертвите си ужас от последствията, в случай, че решат да се оплачат. На трето място стои неписаният детски кодекс, че хората които “портят” другите да “предатели” и никой не иска да има нищо общо с тях, затова ако някоя жертва го направи, се оказва в още по – тежка изолация. На четвърто място ще отбележим тенденцията, която изобщо не поставя в добра светлина възрастните, а именно – личният опит на децата им е показал, че споделянето с възрастни, независимо дали са учители, родители или други, доста рядко води до прекратяване на тормоза.

В стремежа си да се справят сами със ситуацията, те търпят подигравките, ритниците и унижението наложено от техните връстници, до момент в който достигнали по – голяма възраст те самите стават насилници над децата от по – долните класове, прилагащи им същоощо унижение и насилие прилагано им на тях преди това.

Децата, които редовно тормозят други деца, са агресивни не само към връстниците си. Често те приемат установения ред като предизвикателство и се стараят по различни начини да нарушават правилата (в училище, на обществени места, но и в къщи) или просто решават, че те не се отнасят за тях. Такъв тип поведение може да върви в комбинация с нахално, нагло и

аругантно отношение към възрастните като цяло, а в някои случаи и с агресивно поведение към тях, включително към учителите и родителите.

И тези деца не само пречат на учебните занятия в училище, но и от друга страна понижават авторитета и засягат достойнството на съответния учител, но и самочувствието на връстниците си. Детето живее в страх, страх да не бъде наранено, страх да не бъде унижено. А колко е красива само детската усмивка! Но от този голям училищен двор или от ведрата и светла училищна стая вече не се чува само детски смях, а и детския плач на поредното дете понесло поредната убийда, нямало сили да застане срещу насилника си.

Но какво е всъщност влиянието на насилието в училищата върху децата, които са само странични наблюдатели?

При анкетно проучване на децата в Добрич, направено от НДТ, 65% от включени в анкетно проучване деца от Добрич споделят, че насилие има в техния клас и в тяхното училище. На въпроса "Къде има най-много агресия?" пък 58 на сто също поставят на първо място училището.

Проучването "Насилието и агресията в училище" е направено в четири добрички училища - ОУ "Христо Смирненски", ОУ "Панайот Волов", ОУ "Стефан Караджа" и ОУ "Отец Паисий". Целта е да се установи отношението на децата към проявите на насилие и агресия, да се отчете готовността им да се противопоставят на тези форми на поведение. Децата свързват агресията и насилието преди всичко с физическото и емоционалното посегателство. Според 58% от учениците влиянието на наркотиците и алкохола е много определящо за проявата на тези явления. На второ място се сочи като причина желанието да бъдеш забелязан и интересен. Половината споделят, че биха отговорили на агресията с агресия, според тях това е форма на самозащита.

Следователно насилието поражда насилие. Но кое точно кара тази агресия да избуи? Не че не я е имало преди, разбира се, че я е имало. Но може би не в такива граници. Или просто не така явно.

Лошото е, че не става въпрос само за пощръклели хормони и проблеми на пубертета. Става въпрос, че вече се е стигнало до там, че деца убиват деца...

Става въпрос за безпрецедентна агресия, жестокост и злоба- искрени, защото децата винаги са искрени...

Дали това е плодът на едно болно общество, което толерира законите на джунглата, в което насилието си е нещо нормално, ако не и модерно, общество, в което родителите бият децата, а после децата бият...децата?

Според просветният министър Даниел Вълчев системата за наказания в училищата не е достатъчна: „От много дълго време в училищата няма оценки за поведение, самите видове наказания са твърде съмнителни от гледна точка на ефекта, който постигат. Няма пречка да има оценка за поведение, но по-важното от моя гледна точка, е самата система от стимули и санкции, в частта им – санкции.” И докато министерството, учителите и родителите взаимно се обвиняват за детската агресия, някое превиващо се от болка в училищния коридор дете, се чуди как да отмъсти на някое друго. Едни от най-широко разпространените средства за самозащита сред тинейджърите са металните боксове. По пазарските сергии, наред с ловно-рибарските принадлежности, свободно се продават и метални боксове в различни размери и форми, дори и на достъпна цена. За закупуването им не е нужно разрешение, напротив няма никакви ограничения. Въпреки свободната си продажба боксът може да бъде опасно оръжие...

Всеки ден по новините, по вестниците и радиостанциите непрекъснато се споменават случаи с насилие от деца върху деца. Един от скорошните случаи е случая с починалото от побой момче в Разград. Хладнокръвно, без думи, с един удар е прекъснат един млад живот...

Най – честите последици, които настъпват у децата жертви на насилие в училищата са:

- Изоставане във физическо и психомоторно развитие – в този случай децата изглеждат по – малки от реалната им възраст, с ниско тегло и размери, лошо здраве и лош сън.
- Дефекти в развитието на централната нервна система; когнитивни и комуникативни нарушения или забавено развитие на функциите на вниманието, паметта, интелекта, езикови трудности (възпроизвеждане, възприемане на речта, свързване на дума и образ, заекване) – тези последици, макар и по – рядко, се появяват при деца, които търпят системен побой от своите връстници, като най – вече ударите по в главата.
- Социални и поведенчески последици – в този случай се наблюдава затвореност и необщителност, избягване на контакти, неспособност за сприятеляване и т.н.
- Белези от нараняване - синини, насинени очи, фрактури с различна давност (забележими чрез ренген), спирални фрактури (от усукване и извиване на крайници) и т.н.

Безадаптивно поведение на личността – то се състои във въвлечане в насилствени връзки, в банди и секти, злоупотреба с алкохол и наркотици (като бягство от реалността), нарушения в съня, храненето – анорексия, булимия, затваряне в себе си, проблеми в ученето и в общуването с връстници, бягства от дома и от училище, депресии, суицидни опити, прояви на агресивност и девиантно поведение.

За по – добра реализация на децата си всеки родител търси най-доброто за него, включително доброто училище и безопасна училищна среда. А поради нарастналия до такава степен процент на училищно насилие, това вече се е превърнало в толкова наболял проблем. Едно от предложените решения е налагането на санкции на насилниците. Но тук веднага можем да си поставим въпроса: “Дали потърпевшото дете, ще има смелост да си признае?” и “Дали след като си признае насилието приложено върху него ще спре или ще се увеличи?”. Може би ако се обръщаше повече време на децата, за решаване на проблемите им, положението в училищния двор би било различно? Тук намира място и още едно от възможните решения на въпроса. Според голяма част от родителите на деца, които са твърде заети с работа и нямат много свободно време, един училищен психиятър би запълнил празнината, която може да се появи у всяко едно дете. А и на детето понякога ще му е по – лесно да сподели проблема си с друг човек, отколкото с родител. Следващия проблем, който възниква тук е, че повечето български учебни заведения нямат финансовата възможност за такава промяна.

И колкото и да се стараем да дадем решение на проблема за спиране на насилието в училищата, все изникват нови и нови спънки, които ни задържат все на едно и също място, а насилието продължава да взема своите следващи жертви. А може би трябва просто да достигнем в съзнанието на всяко едно дете, защото все пак децата са тези, които пораждат насилие и те трябва да го прекратят. А ще е хубаво да видим още една детска усмивка.

*Курсова работа
по
Социология на културата*

Гл.асистент: Мила Минева

Тема:

Причини и последици от насилието в училище

Изработил: Даниела Йорданова
I-ви курс социология
Фак. Номер: 11286